

Balanç discret del semestre espanyol a Europa

L'1 de gener Espanya agafava al relleu de la presidència de la Unió Europea amb un menú ambiciós i difícil: gestionar la posada en circulació de la moneda única europea, forçar la liberalització dels mercats energètics, tancar les negociacions més difícils de l'ampliació, i un objectiu que s'afegí a corre-cuita: lluitar contra la immigració il·legal.

Sis mesos després de la presidència espanyola de la Unió Europea és l'hora del balanç: èxit de l'euro, liberalització només parcial de l'energia, mesures limitades per aturar la immigració il·legal i ajornament de les patates calentes de l'ampliació. Balanç, doncs, discret; en la bona direcció, sí; molt limitat, també.

L'aparició d'euros a les butxaques, per fi, després d'una espera tan llarga, va constituir tot un èxit. Una injecció d'optimisme per als entusiastes del projecte europeus, un cop dur per als euroescèptics. Va ser la demostració que un projecte tan ambiciós i que no tenia precedents era factible, i la constatació un cop més que les decisions comunitàries afecten de ple tots els ciutadans en general.

La cimera de Barcelona havia de ser la de la liberalització de l'energia, però les intencions de la presidència espanyola van topar de cara amb els interessos francesos. França, amb les eleccions molt a prop, no podia permetre's d'obrir al cent per cent aquest sector, emblemàtic per a molts francesos. I no va estar sola. La complicitat de l'eix francoalemany li va donar més força per limitar els progressos. Al final, va acordar-se obrir els mercats energètics només per a les empreses i a partir del 2004.

A àmbit econòmic, s'ha produït un pas enrere a l'hora de garantir la plena vigència del Pacte d'Estabilitat, que ha d'assegurar el bon estat dels comptes públics dels països de l'euro. La suavització que ha arrencat França d'aquest compromís, en condicionar l'equilibri

pressupostari al fet que el creixement econòmic sigui del 3%, deixa les portes obertes a possibles alegries pressupostàries. Es cert que les perspectives econòmiques són positives i assenyalen que ja s'ha tocat fons, que ha acabat el descens de l'activitat econòmica, i que, per tant, es podrà complir l'objectiu; però, si no és així, després d'aquesta suavització, França, Alemanya, Itàlia i tots els que tinguin problemes pressupostaris estan salvats i no seran castigats per un compromís que, en el fons, recordem, anava dirigit a altres.

Tenint en compte el compromís de decidir al desembre quins seran els nous països que passaran a formar part de la Unió Europea, i que ja seran membres de ple dret l'any 2004, la presidència espanyola tenia un dossier clau a les mans. Clau i difícil. Massa difícil pel que sembla: tancar el capítol més complicat d'aquestes negociacions: les ajudes agrícoles. Una setmana abans de la cimera final de Sevilla, veient com estaven de malament les coses, amb una Alemanya enrocada en posicions inflexibles, Aznar va llençar la tovallola, i va decidir aparcar la discussió, i passar la patata calenta a la pròxima presidència, a Dinamarca. A Sevilla, s'hi va passar de puntetes.

La cimera de l'avorriment. Si algú esperava que Sevilla es convertís en la cimera d'Aznar, en un gran èxit del primer ministre espanyol, els comptes li van fallar. La reunió dels caps d'estat i de govern de la Unió Europea el 21 i 22 de juny es recordarà com la cimera de la vaga general, o com la cimera del futbol

més que no pas pels resultats que en van sortir. O potser també es podria recordar com la cimera dels retards. El primer dia, retard de l'inici per permetre que les delegacions poguessin arribar el mateix dia de la reunió, i evitar així els problemes d'aterrar a Sevilla enmig d'una vaga general, i el segon dia, retard per a seguir el partit de futbol en què els amfitrions coreans i l'àrbitre egipci van clavar unes banderilles al toro espanyol.

Especialment dur era *The Economist* en jutjar-la: "Va ser la calor? El Campionat Mundial de Futbol? Fos el que fos, la cimera de la Unió Europea de Sevilla s'ha situat entre les més avorrides en tota la seva història." Una cimera que va fer adormir el personal, segons la interpretació de *The Economist*, que es basa en el balanç de resultats: reiteració de posicions per combatre la immigració il·legal, inici de discussió sobre com reorganitzar les reunions en el futur i nou fracàs per desencallar els plans de la força de reacció ràpida europea. En tots aquests temes, cap pas nou respecte als que ja s'havien donat les setmanes abans d'arribar a Sevilla, i, en canvi, en el gran tema, l'ampliació, cap novetat, i el rellotge continua corrent inexorable: abans de sis mesos s'han fer públic els candidats.

El futbol, però, va tornar a demostrar la seva influència abassagadora en fer canviar l'agenda dels caps d'estat i de govern. Com ja ha quedat dit, Aznar va endarrerir l'inici de la sessió del segon dia per poder contemplar l'Espanya-Corea. No comptava amb la pròrroga, i va haver de començar la sessió sense conèixer la conclusió. El president Aznar i el ministre Piqué –un madridista i un culer–, no van poder estar-se de deixar uns comentaris de lamentació i sorpresa quan, ja dins de la reunió, van asabentar-se de l'eliminació espanyola.

I no eren ells els únics apassionats pel futbol. El canceller alemany, Gerhard Schroder, va saltar-se un dinar de treball per contemplar com el seu equip es classificava. És clar que Schröder no ho feia només per afició sinó també per interès, per la necessitat que té de remuntar posicions amb vista a unes eleccions, al setembre, en què els sondejos li pronostiquen greus dificultats per mantenir-se.

El president del govern espanyol, José María Aznar, i el primer ministre britànic, Tony Blair, es van reunir a Londres poc abans de la celebració de la cimera de Sevilla.

Si tantes concessions es podien fer a l'esport, era en part perquè no hi havia tanta substància per debatre. En la seva estratègia d'evitar enfrontaments al preu que fos, Aznar va preferir igualar els resultats i assegurar-se uns mínims, abans d'endinsar-se en batalles en què no veia possibilitats de guanyar.

Contra la immigració il·legal. Si al principi de la presidència el control de la immigració era un tema més de l'agenda, els esdeveniments d'aquests mesos i especialment els èxits electorals de l'extrema dreta a França i a Holanda li van donar un protagonisme creixent.

La majoria d'energies anaven encaminades cap a un objectiu. Tranquil·litzar una opinió pública que podia veure la immigració com a font de conflictes, de delinqüència i d'invasió cultural. Per tant, prioritat a les mesures repressives, i a controlar la immigració il·legal. L'estrella d'aquesta estratègia, segons algunes fonts, dictada per Tony Blair a José María Aznar, era la política del pal i la pastanaga. És a dir, ajudar els països terciaris d'on provenen els immigrants il·legals perquè col·laborin a frenar aquesta onada, i sancionar econòmicament els que no hi cooperin. La justificació d'aquest posicionament dur, en

boca del ministres d'Afers Estrangers, Josep Piqué, és que ser pobre no exclou haver de complir les obligacions.

Les protestes de multitud d'ONG i d'organitzacions humanitàries contra les sancions als subdesenvolupats van multiplicar-se, però el que les va aturar definitivament va ser el president francès, Jacques Chirac. Un Chirac que va aterrar a Sevilla reforçat pels vots i després de molts anys, per fi tot sol al timó de la nau francesa, sense haver de compartir decisions i protagonisme amb Lionel Jospin, el socialista a qui Jean-Marie Le Pen va avançar la jubilació just quan la seva carrera política s'acostava a un moment culminant. Entre un Jacques Chirac que es va oposar rotundament a les sancions, un Tony Blair que va començar a aflacar la seva duresa, ateses les divisions internes que li sortien a casa mateix, i un José María Aznar pragmàtic, ansiós d'evitar que corrés la sang a la plaça sevillana, les possibles sancions van aparcar-se definitivament. En la resta de temes, i després que nombroses delegacions deixessin clar que el projecte de policia europea de fronteres no tenia futur, els compromisos eren prou ambigus o escalonats perquè passessin sense dificultats.

Tradicional foto de família, família reial espanyola inclosa, de cada cimera europea, en aquest cas a Sevilla. El blau, i no sols a les vestimentes, és el color de moda.

“Reformetes.” Conscients del risc de paràlisi que amenaça la maquinària comunitària, que ja grinyola ara amb quinze països i que podria embussar-se definitivament quan la Unió Europea passi a ser un club de vint o més membres; la presidència espanyola va presentar, con-

juntament amb el secretari general del Consell de Ministres, Javier Solana, un pla de reforma del funcionament intern. L'element més revolucionari és la creació de la figura d'un president d'Europa, elegit pels caps d'estat i de govern per un període de tres o més anys. També es

preveu suprimir les actuals presidències semestrals, que s'han demostrat inoperatives, en disposar només de sis mesos per dur a terme un programa.

Sobre les profundes reformes institucionals, l'únic consens que s'ha aconseguit fins ara és considerar-les imprescindibles. A partir d'aquí comencen les diferències. A Sevilla, per exemple, va saltar immediatament el bloqueig francès quan es va insinuar la supressió del veto al Consell Europeu. També són clares les discrepàncies sobre el possible president d'Europa, projecte que impulsen Chirac, Blair i Aznar enfront de la resistència d'Schröder, d'una banda, i de la majoria de països petits, que veuen plasmats en aquest futur president el fantasma d'un directori dels grans sobre els petits.

En definitiva, es deixarà que la Convenció Europea faci el seu treball i entregui d'aquí a un any un projecte de Constitució i de reformes institucionals, però ha quedat clar que ara i aquí, l'únic que s'ha aprovat són una sèrie de “reformetes”, canvis mínims que no ataquen la base del problema; una simple dosi d'aspirines per curar un mal seriós.

Jaume Masdeu

Aznar, pioner de la dreta

“Al principi, tots els periodistes em demanaven si jo no em sentia massa sol a Europa. Espero que ara no em demanin si no em sento massa acompanyat.” Són les paraules amb què el primer ministre espanyol, José María Aznar, ironitzava a la roda de premsa final de la cimera de Sevilla. Quan Aznar va arribar al poder, el 1996, passava més per una figura secundària que per una personalitat destacada, i a més era l'únic de la seva espècie en una Europa rosa. Avui, quan els vents blaus bufen fort a tot el continent, Aznar apareix com un pioner de la dreta. A Sevilla mateix, de socialdemòcrates destacats només quedaven l'alemany Gerhard Schröder, que pot perdre la cancelleria el setembre, i el britànic Tony Blair, si és que a l'inventor de la tercera via se li pot adaptar l'adjectiu de socialdemòcrata, per molt que s'estirin els ad-

jectius en temps de crisi. A Sevilla, el primer ministre luxemburguès, Jean Claude Juncker, va qualificar Blair, amb sornegueria, com a polític de dretes.

Durant aquests anys, Aznar manava a Espanya i feia la travessa ideològica del desert a Europa. El poder ajuda molt a augmentar el prestigi. Així, aviat es va convertir en el confessat model a imitar per l'italià Silvio Berlusconi. I ara, pel costat ideològic, el Consell Europeu té un color clarament dominant: el blau de la dreta. No només són aclaparadora majoria els líders de la dreta, sinó que, en tres països, un partit amb posicions d'extrema dreta o populistes forma part del govern, com és el cas d'Itàlia, Àustria i Holanda, i en un altre, Dinamarca, és un suport parlamentari indispensable.

Aznar, com solen fer tots els primers ministres, i més intensament com més

petit és el país, ha intentat utilitzar la presidència europea com a plataforma de projecció personal. Atorgar-se una dimensió europea almenys als ulls de l'opinió domèstica. Ha multiplicat les iniciatives i els viatges, i n'ha volgut treure profit, molt especialment de la participació, en nom de la UE, a la reunió del G-8, el club dels països més poderosos del planeta al qual ell havia afirmat que aspirava fer-hi entrar un dia Espanya. Ara ha dit que el desig, el manté, però per a més endavant.

La participació a la reunió del G-8 ha estat un dels últims actes d'Aznar com a president de torn de la Unió. Ara, hom insinua que podria aspirar a ocupar una altra presidència. Quan abandoni la Moncloa, el 2004, podria convertir-se en el president de la Unió Europea, si s'acaba creant aquest càrrec. *J. M.*